

Receptivitat i iniciatives del Turisme Cultural

ANTONI SANSÓ SERVERA

*Ex-director gerent de la Associació Hotelera
Badia de Cala Millor-Sa Coma*

*Assessor de Vicepresidència i Conselleria
d'Innovació, Recerca i Turisme*

Resum

El diàleg i la col·laboració entre el món cultural i el sector turístic és fonamental per generar idees i propostes enfocades a diversificar i millorar les relacions entre els dos sectors i per crear una oferta cultural de qualitat vàlida tant pels turistes com pels residents.

Paraules clau: turisme cultural, receptivitat, iniciatives, oferta cultural, turisme

Abstract

The dialogue and co-operation between the cultural and tourism sector is crucial for generating ideas and proposals focused on diversifying and improving relations between the two sectors and to create a quality and valid cultural offer for both tourist and locals.

Keywords: cultural tourism, receptivity, initiatives, cultural offer, tourism

Quan parlem de turisme cultural, ens hauríem de plantejar a què ens referim. D'entrada, la dificultat de definir què és cultura i què és turisme. Personalment penso, que en solem parlar massa sovint per remarcar la seva importància i alternativa però sense massa resultats. Sol ser més una ocurrència utilitzada per molts de destins i pels seus responsables polítics.

Atesa la diversitat de criteris que s'utilitzen per definir-lo, voldria començar aquesta intervenció, aportant la meva visió.

Per mi, el turisme cultural, com el seu nom indica, és un turisme relacionat amb la cultura. És aquell desplaçament que es fa fora de la residència habitual, que implica una motivació estrictament cultural i on el paper de la cultura en la presa de decisions a l'hora de visitar una destinació està en primer lloc, però també és un gran contenidor d'activitats molt diverses.

En aquest cas, les ciutats que integren la majoria de les ofertes culturals existents poden ser decisives pels visitants quan han d'escollir una destinació. Jo la setmana que ve tinc programat visitar Madrid per anar a la fira d'ARCO i per exemple me vaig desplaçar fa uns anys a Bilbao per veure una gran retrospectiva al museu Guggenheim de n'Anselm Kiefer. Per això, crec que

els esdeveniments culturals faciliten que unes destinacions es posicionin ja que afegeixen un plus de qualitat i diversitat.

L'extensió de la fira de ART COLOGNE, la fira més antiga d'Europa, que es va realitzar a l'aeroport de Palma del 19 al 23 de setembre del 2007, amb la presència de 57 galeries d'art, és per mi, l'intent més important i més internacional que s'ha fet mai a Mallorca sobre art contemporani. Desgraciadament i incomprensiblement aquesta fira sols es va fer un any i no va tenir continuïtat. Calen formes per suscitar l'atracció, però també calen formes per després mantenir-les i desenvolupar-les. A Mallorca hem arribat a tenir Festivals Internacionals d'un cert nom, que tampoc han tingut continuïtat.

En el nostre cas i assumint que som un destí de sol i platja, no tinc cap dubte que els fets culturals poden ajudar per complementar i diversificar el destí, però que sens fa molt difícil captar turistes únicament per una motivació cultural. Però si podem plantejar el turisme cultural, no solament viatjant per sentir un concert o per visitar un museu. A més, el turista agraeix aquests esdeveniments culturals que es troba, com un afegit per ocupar el seu temps de vacances. Així, tot i que la cultura no és la seva principal motivació, sí que la consideren una activitat complementària.

El turista de sol i platja també té inquietuds i no en té suficient amb anar a una platja tots els dies, ja que és una persona que està formada i sent la necessitat d'augmentar el seu bagatge cultural, sigui per saber més sobre la localitat i el destí que esta visitant, fent una excursió a una zona arqueològica o simplement escoltant un concert al seu hotel.

A la nostra zona de Cala Millor-Sa Coma, per exemple els dos Ajuntaments afectats s'estan implicant molt amb el tema arqueològic disposant ja d'una oferta important amb un centre de visitants adjunt al poblat talaiòtic de s'Illot i invertint diners cada any millorant el producte i, una empresa turística com PROTUR fa quatre anys que organitza un festival de jazz amb figures internacionals a un hotel de la zona.

Malauradament, tenim una imatge massa associada al turisme de sol i platja, que no té perquè ser dolenta, el model no està esgotat, però sí és cert que cada vegada més el turista no es conforma tan sols amb un bon clima i unes platges netes sinó que aquest ens exigeix molt més i sobre tot tenir experiències positives.

El turista valora la curiositat i la descoberta i en aquest camp encara tenim un potencial extraordinari. Per què no aprofitar els turistes que tenim per involucrar-los en la cultura del lloc i vendre una festa, una fira, una mostra... com a complement del paquet turístic? Com que la cultura s'ha globalitzat i pareix que tothom ha d'oferir el mateix, la cultura local ens pot diferenciar i és una manera de marcar el lloc on el turista ha anat a parar.

Tenim molts de competidors que cada dia realitzen majors esforços per crear productes diferenciats i en aquest cas com deia al principi, la cultura sol ser un referent obligat. No tinc cap dubte que els fets culturals poden servir per complementar i diversificar aquesta imatge ja que les motivacions culturals són molt presents en la majoria de desplaçaments turístics.

Però també vull dir que quan parlem de turisme i cultura ens trobem amb dues posicions enfrontades: Els que entenen que és millor mantenir allunyats els bens culturals de les practiques turístiques i els que pensen per què oposar-se al turisme si aquest genera riquesa, llocs de feina i atreu inversions.

No podem ser ingenus, des de fa molts anys la producció de bens culturals ha esdevingut industrial. La cultura és de cada vegada més, no sols una eina per el desenvolupament humà, sinó també una font de desenvolupament econòmic, per això s'ha convertit en un producte de consum. El turisme cultural pot reforçar i generar nous negocis, rendes i llocs de feina. Això ho tenen molt clar els TTOO quan organitzen visites i excursions culturals als seus clients. Deu ser perquè el turista agraeix aquest fet i contempla aquesta experiència.

El turisme com un dels sectors econòmics més importants i de més creixement, és una font d'ingressos importants i de la que ningú en vol quedar al marge.

Penso que el caràcter cultural del turisme depèn més del grau de connivència que es doni. Per mi, és difícil fer una separació entre les experiències turístiques que apunten directament a la cultura. El viatjar pel gust de conèixer me fa afirmar que fer turisme és cultura, perquè el viatge, la cerca de coneixement... ens enriqueix i la cultura es troba per tot arreu.

En contrast amb una visió pessimista de la relació entre cultura i turisme, prefereixo pensar en les influències positives i que el turisme pot ajudar a mantenir la diversitat cultural i el nostre patrimoni cultural. No tinc cap dubte, de que si coneixem el nostre patrimoni i cultura, l'estimarem i així podrem realitzar totes les accions de conservació, investigació i difusió que es mereix.

En lloc de voler traçar fronteres entre turismes diferents, penso que ens convé cercar experiències afegides que portin al turista a sortir del món real. No es tracta només de descansar, sinó de desconnectar. La cultura deixa que si li acostin de diverses maneres i es reinventa permanentment. El turista vol tenir contacte amb la cultura, ja sigui amb la visita a un monument o anant a un concert.

Durant anys, i a través del Foment de Turisme, les nostres institucions autonòmiques apostaren per un Hivern a Mallorca que durant uns mesos es podia gaudir d'uns concerts afegits que tingueren molta acceptació. Penso que la mala política en aquest tema es va carregar un dels programes més interessants que es donaven en temporada baixa.

El diàleg i la col·laboració entre el món cultural i el sector turístic és fonamental per generar idees i propostes enfocades a diversificar i millorar les relacions entre els dos sectors i per crear una oferta cultural de qualitat vàlida tant pels turistes com pels residents.

Fa dos anys que la Conselleria de Turisme organitza un Fòrum de Turisme i Art Contemporani, com un lloc de trobada entre els gestors dels destins turístics i els professionals de la cultura i de l'art, per a un intercanvi de coneixements, experiències i reflexions i per remarcar la importància del turisme cultural i on es ven la idea com un producte essencial per el desenvolupament d'una oferta turística diversificada i diferenciadora però encara que no faltin idees, de moment no s'ha concretat amb projectes realitzables.

En aquest sentit i sobre Art Contemporani, des de la nostra zona de Cala Millor- Sa Coma, estam treballant amb un projecte interessant que esperem poder anunciar molt prest.

Sobre la nostra zona, vull remarcar també la importància que tingué la construcció fa 15 anys de l'Auditori de Sa Màniga. En aquell temps va ser una aposta clara de la Conselleria de Turisme, l'Ajuntament de Sant Llorenç i l'Associació Hotelera que ha donat uns resultats satisfactoris.

En aquest cas, cal remarcar aquest esforç, però també fer una crítica a les institucions que massa sovint no ajuden a la part cultural com pertoca. Sa Mònica durant dotze anys ha programat un Festival de Dansa, pioner a Mallorca, amb figures com la Companyia Nacional amb en Nacho Duato, Rafael Amargo o Antonio Canales.

Però com deia, amb molt poques ajudes institucionals i pràcticament només amb els diners de l'Ajuntament de Sant Llorenç que així i tot rep crítiques continuades pels diners invertits, quan la seva construcció juntament amb l'Auditori d'Alcúdia hagués pogut donar molt més de sí, ja que va ser una iniciativa molt encertada de cara al turisme. Posteriorment tots els municipis, per petits que siguin, han volgut disposar d'unes infraestructures culturals que era impossible poder mantenir.

Però, també vull dir que pel turisme cultural, és molt important, i més avui que les administracions estan com estan, una col·laboració pública privada permanent, que no sols és necessària sinó jo diria que imprescindible.

Un exemple: Sa Mònica durant els hiverns programava concerts de música clàssica alguns vespres, no sempre amb l'èxit desitjat. Hem de dir que a la nostra zona a l'hivern hi ha pocs hotels oberts, però sempre n'hi ha uns quants. L'any passat i amb col·laboració amb la nostra Associació s'organitzaren aquests concerts a la tarda, a les 16:30h abans de sopar a l'hotel i podem dir que tingueren molta acceptació i que enguany repetim. Que passava? Com dic a l'hivern a la nostra zona hi ha poca activitat turística i després de sopar el turista ja no te ganes de sortir de l'hotel, fred, poc ambient, afegiu el que vulgueu... però a les 16:30 encara és de dia i pot trobar un poc d'ambient i aquests concerts son un complement important per a ells.

D'aquí aquesta col·laboració que demano si volem que la cultura arribi al turista.